

МАТЕРІАЛИ ПЕРШОЇ НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

через Проскурів, Меджибіж, Летичів, Хмільник і далі на Київ. Дорога ця, як на ті часи, була добре впорядкована, обсажена з двох сторін липами, яй давали подорожньому і затінок, і ліки, і відпочинок, і чудодійний запах меду під час цвітіння лип. З часом ця дорога на дільниці від Летичева до Хмільника втратила своє першопорядне значення, але ще й тепер можна прослідкувати залишки липової алеї, вік якої нараховує 250 - 300 років. На превеликий жаль ніхто не береже цих дерев. Їх вирубують, знищують, не дивлячись на те, що це не просто дерева, в дерева-пам'ятники, дерева-посли віку XVI - XVII у вік XX і навіть у XXI-й.

І ще про одну подію хочу нагадати. Подільська земля народила народного героя Устима Кармалюка, була колискою народних виступів проти поміщиків і гнобителів в першій половині XIX стг

Уродженець Латинського повіту (с. Головчинці, тепер с. Кармалюкове, Жмеринського району Вінницької області), У. Кармалюк громив поміщицькі маєтки і їх добро роздавав бідним на землях Меджибожа, Летичева, Літина, Хмільника. Багато хмільничан було в загонах Кармалюка. Бував славний Устим не один раз у Хмільнику і в наших селах. Спочив навік наш земляк на Поділлі, у Летичеві.

Меджибіж відмічає своє 850-річчя. Вік поважний і' достойний поклоніння.

**Косаківський В. А.
м. Вінниця**

СЕЛО ЗАПАДИНЦІ НА МАПІ 1806 РОКУ

Серед різноманітних мап привертають до себе увагу мапи сіл. Особливо це стосується *мапи с Западинець* 1806 року, яка багата інформативною насиченістю. Поряд з планом села та його ґрунтами подано детальну інформацію про власника маєтку, інвентар села (прізвища всіх господарів наділів) і таке інше.

1806 року с Западинці (zapadynce) було дідичним добром ясновельможного князя Яна Сапєги, маршалка Старокостянтинівського, кавалера Мальтійського ордену. На мапі показано розташування орних ґрунтів та сіножатей панських і селянських, лісів, осідлостей, сіл, ставків, річок, боліт, роздолів, доріг, доріжок і ін., що належало до села Западинець. Подано також ґрунти церковні. Наділи селянські позначено цифрами (від 1 до 70)**, а наділи інших власників в тому числі шляхти

чиншової літерами (S,R,y).

Ґрунти села Западинців межують з ґрунтами сіл ключів Меджибізького і Старокостянтинівського та з фунтами сіл: Вереміївки, Голунек, Баглаек, Кобилля, містечок Базалії та Красилова

На малі позначено окремі топоніми, як то, ліски: Крунлік та Крунлік другий; Чорний ліс, сіножать звана Балка, інші сіножаті • Іванова долина та Ступник. Кордоном земель з Меджибізьким ключем є річка Бужок, в яку впадає безіменна річечка, що разом зі своїми невеличкими притоками протікає через землі села. На одній з таких приток, званій Борщова, є болото. В тому місці річку перегороджено греблею, яка утворила став званий Заладікецький. Тут же на греблі є млин. З іншого боку села протікає друга безіменна річечка, що лише краєм заходить до села. Таким чином село розташовується ніби в міжріччі.

Всієї землі у маєтку князя -5136 моргів* 3 них: 2456 моргів фунтів орних у трьох змінах, 1340 моргів сіножатеї в лісах дубових, 272 морги сіножатеї болотних, 610 моргів лісів чорних, 395 моргів займає територія села з вигоном, 31 морг займають дороги і доріжки та 26 моргів - стави та озерця різні.

На мапі показано розташування панського маєтку (двір, фільфарок, тік,) селянських садиб з хатами та господарськими спорудами, великого тракту, малих доріг, копці (кожен від різних кордонів) пасік з будинками, фігур (хрести) каплички, церкви та корчми .

З загальної кількості фунтів, князеві належало: 706 моргів орних земель у трьох ланах, 448 моргів сіножатеї дібровних та 272 морги сіножатеї болотних. Ґрунту церковного на трьох змінах 45 моргів, а сіножатеї церковних - 30 моргів. Земля селянська та дрібної (чиншової) шляхти поділялася на три категорії. Першу групу склали цільнофунтові господарі, яким виділено було на три зміни по 24 морги землі та 12 моргів сіножатеї. Другу групу склали півфунтові господарі, яким виділялося по 12 моргів землі на три зміни та 6 моргів сіножатеї. Третя група -четверть фунтові. їм було виділено лише по 6 моргів землі на три зміни та по 3 морги сіножатеї.

На мапі під цифровими та літерними номерами показано наділи кожного господаря вказаного в інвентарі, що подається тут же, поруч з картою.

Інвентар громади Западинецької:

Цільнофунтові:

1 - Іван Хвещук; 2 - Антон Лазарук; 3 - Грицько Бігун; 4 - Іван Мантач; 5 - Іван Мантач; 6 - Панас Мормилюк 7 - Антон Мантач; 8- Хведко Розумак; 9 - Антон Коваль; 10 - Андрій Леськов; 11 - Міколай Гайдуков; 12 - Ісько Українець; 13 • Федко Коломієць; 14 - Гаврило Матвійчук 15 - Лесько Матвійчук; 16 - Грицько Уласюк 17 - Семен Уласкж 18-і ван Токаров; 19 - Федько Васишин; 20 - Андрей Собчук; 21 - Трохим Московенко (?).

МАТЕРІАЛИ ПЕРШОЇ НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Півфунтові:

22 - Онофрей Ялчишин, Іван Безкоровайний; 23 - Козак Дрозд; Федко Коваль; 24 - Олекса Палій, Нестор Олійник; 25 - Мартин Цвік, Іван Безсмертний; 26 - Міхалко Чорненький, Харо Вішалник; 27 - Іван Сконпадов, Франко Токаров; 28 - Мікіта Гончаров. Іван Черногуб; 29 - Грицько Шевць, Мірон Глек; 30 - Харко Уласюк, Семен Мойсеїв; 31 - Степан Козак, Панас Коломісць; 32 - Грицько Василішин, Лаврін Розуманов; 33 - П(ан) Хижевський, Павло Слюсар; 34 - Семен Чайкун, Войтух Кривого; 35 - Остап Чернішук, Данило Грабовик; 36 - Ланко Процьков, Матвій Федорук, 37 - Грицько Мантачов, Хведко Мороз; 38 - Ігнат (?), Абрагам Уласюк; 39 - П(ан) Стояновський, Йозеф Стояновський; 40 - Мікола Безкоровайний, Хведко Перепелиця; 41 - Ігнат Ялчишин, Грицько Матвійчук; 3-П(ан)Медведський, П(ан) Бобровський 42 - Ілько Мормилюк, Грицько Чернишук; 43 - Грицько Глек, Хведко Наумов; 44-Іван Мостовий, Мартин Мормилюк; 45-Хведко Кучер, Олекса Українець; 46 - Андрій Хвищерук, Ігнат Сердуньов; 47 - Іванко Садовський; Тарас Дмитрук; 48 - Мікіта Денишук, Василь Кірілішин; 49 * Франко Курган, Борис Ткач; 50 - Олекса Курков, Міколай Галянт; 52 г Грицько Микітюк, Кость Курку; 52 - Грицько Матвійчук, Максим Саков; 53 - Остап Цимбалюк, Йосип Борсук; 54 - Ілько Гуменюк, Іван Остапов; 55 - Марко Касіянов; Андрій Чикіндас; 56 - П(ан) Сошицький, Процько Рабчунов; 57 - Юрко Лазарук, ? Рабчунов; 58 - Міхалко Мочарський, Юрко Чорненький; R -Хведко Розтоцький.

Четвертьґрунтові

60 - Міхалко Швець, Андрей Кавецький, Іван Рабчун, Мікіта Сердуньов; 61 - Яків Невзяло, Марко Слободянюк, Іван Кіщук (?), ?; 62 -Максим Слободянюк, Микита?, Гарасим Чайкун, Яцько Франков; 63 -Дмитро Садовський., Мікіта Друль, Абрахам Цілюхна, Карпо Скоропадов; 64 - Хведко Гребінний, Хведко Добош, Ігнат Швець, Іван Українець; 65 -Хведько Цапок, Хведко?, Іван Палатачук, Тарас Курган. ?; 66 - Назар Слободянюк, Іван Мельничук, Степан Чапейн (?), Хведко Басок; 67 - Юхим (Юухім) Бггичук, Іван Печимук, Микіта Дем'янчук, Грицько Гуцалов; 68 -Міхалко Куркудилець (?), Дмитро Микітов, Антон Швець, Гаврило Безносюк; 69 - Пайко Найков, Хведько Кірильчук, Тимко Чудик, Михайло Босяк; 70 - Якоб Кухар, Пилип Бербей, ?, Мартин Мормилюк; у - Семен Маляр, Дмитро Маляр, П(ан) Дубровський.

Закінчуючи опис мапи с. Западинець 1806 року необхідно відмітити, що мапи такого типу є цінними джерелами для краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією рідного краю.

*Нині с Западинці Кремлівського району Хмельницької області. "Нумерація наділів відповідає нумерації інвентаря громади Западинецької.